

Ög 201. Veta kyrkogård.

Pl. 111.³²

Litteratur: L. Wiede, Brev till H. Hildebrand ^{27/3} 1873(?), (ATA); A. Nordén, Rapport till Riksantikvarien sept. 1946, dnr 4022/46 (ATA), Skrivelse till Riksantikvarien ^{3/3} 1947, dnr 1352/47 (ATA); G. Olson, Rapport till Riksantikvarieämbetet ^{18/12} 1946, dnr 5593/46 och 5625/46 (ATA).

Runstenen stod vid mitt besök sommaren 1946 rest på jordvallen över ringmuren på kyrkogårdens södra sida, mellan klockstapeln och gravkoret. Före 1894 låg den i östra kyrkogårdsmuren vid dennas hörn i söder med framsidan synlig, men Säve upptäckte 1861, att ristningen fortsatte på stenens vänstra kant, som låg uppåt. Brate uttog runstenen ur muren och reste den. Tyvärr hade emellertid underbäddningen gjorts för svag, och vid min undersökning befanns den ha sjunkit så djupt ned i jorden, att ett par dm av ristningens nedre del doldes av marken. Runstenen uttogs år 1948³³ och framflyttades till den öppna gräsmattan på västsidan om klockstapeln.

Det rödaktiga lilla granitblocket, som har kvadratisk genomskärning, har som nämnts inskriften fördelad på två sidor. Runorna äro tydliga, men på ett och annat ställe äro prickarna i de stungna runorna svaga.

Inskrift:³⁴

Sidan A: : karli : auk · þer : kunar : restu : stein : þensi
                   5   10   15   20   25   30

Sidan B: efta · hamnta : brupur : sin · trik · · kupa : kup · hialbi · salu · has
                   35   40   45   50   55   60   65   70   75

»Karle jämte Gunnar reste denna sten efter Hamunde, sin broder, en präktig³⁵ ung man. Gud hjälpe hans själ!»

Fig. 214. Ög 201. Veta kyrkogård. Foto Nordén 1946 (ATA).

Fig. 215. Ög 201. Veta kyrkogård. Foto Nordén 1946 (ATA).

³² Några foton finns ej i planschdelen. På skissen till plansch 111 skriver Nordén: »Reses 1947 – nytt foto 1947.» Därunder tillagt »Blev ej utfört av konserv. Olson.»

³³ Wessén skriver i marginalen: »Det har alltså ännu icke skett». Gillis Olson skriver i sin rapport (ATA dnr 5625/46) »Vid sitt besök på platsen har dr Nordén föreslagit en förflyttning av stenen till gräsmattan vid klockstapeln. Detta förslag framfördes av mig till prostens församlingen, vilken emellertid bestämt motsatte sig detta, då denna gräsplan kan komma att tagas i anspråk för gravar. Prosten förordade att runstenen skulle få stå kvar på sin gamla plats, och att åtgärder vidtagas för dess slutliga placering där.» Stenen flyttades 1967 till annan plats väster om kyrkan, se ATA dnr 7558/67.

³⁴ Jansson skriver i PM 1947: R[uninskr]. och ö[vers]. utgår.

³⁵ Wessén markerar ordet. Enligt utgivarens mening borde det snarare stått »god».

Till läsningen:³⁶

Namnet Karle synes förekomma även på Uddarpstenen vid Sya kyrka, Ög 200, men om något samband föreligger med Vetastenens Karle, är oviss. Gemensamt för båda stenarna är emellertid skriftens fördelning på både framsida och smalsida, och vidare kan ornamentiken icke fränkännas ett visst likhetsdrag, se t.ex. på båda stenarna den halvcirkelformiga prydnaden upptill, där slingan böjer av (på Ög 201 använd för bistavarna i ett R).³⁷

Ög 202. Gottlösa, Veta sn.

Pl. 112.

Litteratur: C. J. Wallberg, karta i Lantmäteristyrelsens arkiv (1748), D 125-6:3; A. Nordén, Rapport till Riksantikvarien om runstensundersökningarna sommaren 1945, med förslag till åtgärder beträffande runstenar, 6/10 1945, dnr 4207/45 (ATA).

Uppgiften i Ransakning 1667–84 om de bägge »Stenar med Runske Bookstäfwor och såssom delinierade Wapn uppå», som stå »Norr om Gothelösa by widh stoorä vägen», avser uppenbarligen de två runstenarna Ög 202 och 203, ehuru endast den ena av dem, Ög 202, har uppmärksammats av 1600-talets runforsknare och upptagits i *Bautil* (B 892). Ännu 1760 anger Broocman dess plats vara »på Gottlösa backe», men Säve fann stenen stå inne i redskapsboden vid Gottlösakrogen. Denna krog motsvarar nuvarande lägenheten Frihem, i vars trädgård såväl Ög 202 som Ög 203 stå resta. Sammanhanget är tydligen detta: de bägge stenarna hade upptagits från vägkanten och inbyggts i redskapsboden vid krogen. Omkr. 1824 byggdes ett stall vid krogen, och Ög 203 uttogts då ur redskapsboden och användes vid stallbygget. Då stallet någon gång efter Säves besök 1861 revs, blev Ög 203 inlagd i stenfoten till en vedbod. Slutligen uttogos båda stenarna någon gång före år 1893 ur sina lägen och restes av två sockenbor, nämndemannen C. O. Pettersson i St. Ljunga och lantbrukaren K. V. Andersson i Dragstadlund, i den förra krogens, nuv. Frihems trädgård längs kanten av stora landsägen, från vilken de båda stenarna då syntes. Sedermera har trädgården skyddats från insyn därigenom att en hög och bred hagtornshäck planterats längs landsvägen, och stenarnas inskriftssidor gjordes härvid nästan otillgängliga, då häcken med tiden kom att växa alldeles inpå dem.

Vid mitt besök sommaren 1946 var stenen 1,87 m. hög och 0,68 m. bred nedtill. I stort sett är inskriften tämligen välbevarad, men upptill äro linjerna i ornamentet mycket svaga.

Fig. 216. Ög 202 och Ög 203. Gottlösa, Veta sn. Detalj ur Wallbergs karta över Gottlösa upprättad 1748, i Lantmäteristyrelsens arkiv.

³⁶ Wessén lägger till »Till läsningen:» och skriver längst ner på sidan: Kommentrar till läsningen bör aldrig försummas. Beskrivningen av ristningen är det för runverket viktigaste och det mest *bestående* av arbetet. I Ögl är det naturligt, att det i huvudsak blir en kontroll av Brates arbete. Men det är alltid mycket viktigt att läsaren får besked om läsningen är *säker* och *oomtvistlig* eller om den är oviss. Runverket kommer ju att återopas i olika sammanhang.

³⁷ Wessén skriver i marginalen: Är detta säkert? Formen är ju *osannolik* Endast ornament? Namnet Gunne?

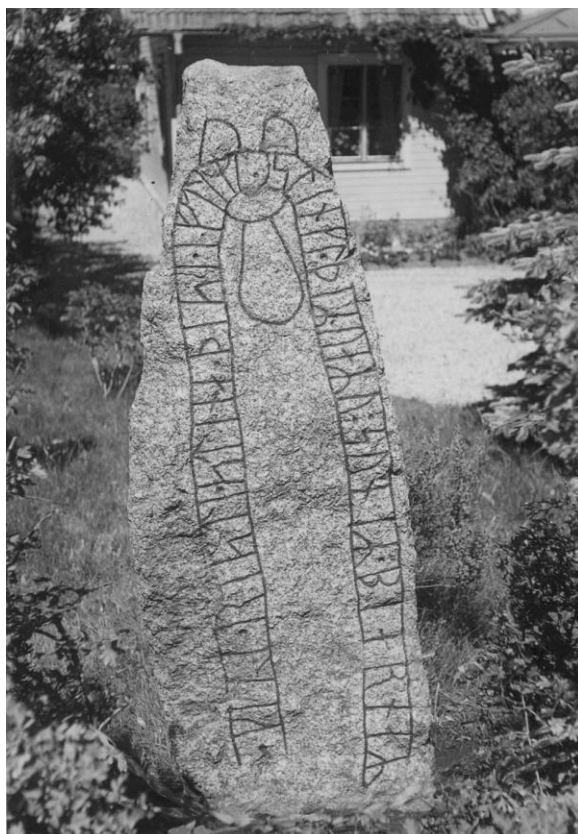
Inskrift:³⁸

· **ki**ri · **risti** · **stina** · **þisi** · **iftim** · **stinkl** · **þir** · **uaru** : **sunir** · **biarnar**
           5   10   15   20   25   30   35   40   45

»Gere reste dessa stenar efter Stenkil. De voro söner till Björn.»

Till läsningen:³⁹ I det inledande namnet är runan **3** mycket otydlig och **4** nästan utplånad. B 892 och Brate läsa **3**⁴⁰ som **r**, Brate med kommentaren att »**r** är nästan utplånad, synes som en skugga, tydligast äro övre staven och vänstra bistaven.» Emellertid är jag icke övertygad om att det som Brate tar som vänstra bst verkligen är en ristad linje, den går icke in till hst, men i stället når den en bit under radlinjen, och dess riktning är sådan, att den, om den utdroges, skulle nå hst för högt upp. I god belysning tyckte jag mig däremot urskilja de svaga spåren av en bst t.h. om hst, som skulle förvandla runan till en **r**-runa. Jag vågar emellertid icke bygga något på denna iakttagelse, och då namnet eljest alltid har **r** (Ög 207 **ki**ri, Ög 229 **haira**), följer jag Brates och *Bautils* läsning men lämnar runans vänstra bst oifylld. R. **4**⁴¹ i är säker, B 892:s **u** är uteslutet.

Uttrycket »dessa stenar» synes ange, att Ög 202 som sidostycke haft en rest sten med kanske blott ett kors, såsom Ög 48 eller Ög 244, ty det kan väl knappast antagas syfta på den nuvarande grannstenen Ög 203, eftersom denna visar sig vara rest över en annan person, låt vara att dennes namn, sannolikt Vidbjörn, gör tanken på en härstamning från Ög 202:s Björn plausibel.

Plansch 112a. Ög 202. Gottlösa, Veta sn. Foto Nordén 1946. [Vid planschen står: »B och Br läser **ki**ri», dvs »Bautil och Brate läser **ki**ri». Jansson skriver 1947: Ret. Knappast användbar.]

³⁸ Jansson skriver i PM 1947: R[uninskr]. och ö[vers]. utgår.

³⁹ Stycket med »Till läsningen» var i Nordéns manus placerat sist, i utgåvan är det placerat direkt efter runtext och tolkning som det normala i *Sveriges runinskrifter*.

⁴⁰ Nordén anger numren 2, 3 och 2. Wessén markerar dessa och skriver ett frågetecken i marginalen. I utgåvan ändrat till 3, 4 respektive 3.

⁴¹ Nordén skriver 3, medan Wessén i marginalen skriver »R 4?», vilket det har ändrats till i utgåvan.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.